

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

2013

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

Nieuw

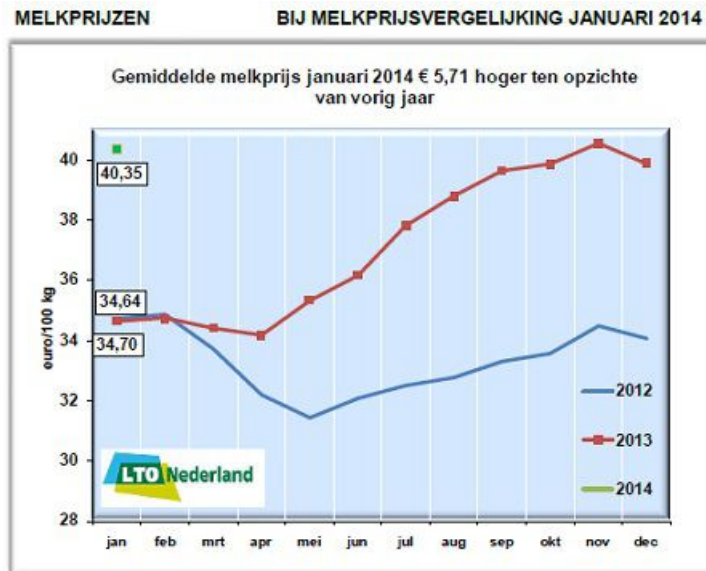
2013									
2013-01-03	Link	Nieuwjaarsrede _PZ. Voorzitter C.H. Wantenaar							
2013-01-08	LC	Heerenveen loopt uit voor nieuwe zuivelreus langs A7 A-ware eb Fonterra							
2013-01-08	LC	Overname kaasbedrijf <i>Zijerveld</i> reactie op A-Ware							
2013-01-15	LC	Grote investering condens FC – Leeuwarden krijgt impuls als zuivelstad							
2013-01-22	LC	NVM: Prijs landbouwgrond stijgt snel in noorden – Quotum zakt							
2013-02-13	LC	Knipsel: <i>NoorderlandMelk</i> koopt <i>Katshaar</i>							
2013-02-23	LC	Broer Roorda: Drie keer daags melken om quotum vol te krijgen							
2013-03-24	BB	Knipsel: Cono presenteert melkprijs 2012: 37,61 euro							
2013-04-16	LC	Heerenveen: Kaasfabriek <i>A-Ware</i> wil 2 miljard liter melk kunnen verwerken							
2013-04-20	LC	Topkoeien: Deze koe verdient een feestje: 10.000 Kg. vet en Eiwit.							
2013-04-24	LC	Babyvoedingfabriek Austria Hyproca koopt 14 hectare in Heerenveen							
2013-04-27	LC	C0mmentaar Bert de Jong: Succes van zuivel							
2013-05-11	LC	Zuivelindustrie grote investeringen: Zeepbel of realisme?							
2013-05-18	LC	Boeren melken quotum niet vol – 2012-'13 – 44 mln. (– 0,36%)							
2013-05-18	LC	Kaas marcheert altijd – gesprek met Klaas de Jong en Hans Berghorst							
2013-05-18	LC	Vervolg gesprek: A-ware weert boeren FrieslandCampina							
2013-06-21	DvhN	Melkpreisvergelijking LTO: Melkprijs fluctueert, maar blijft hoog							
2013-06-22	LC	Presentatie Ausnutria Hyproca kaasfabriek – Alles is groot in de zuivel							
2013-09-26	LC	A-Ware bouw – Heldere strategie bij zuivelaars							
2013-10-12	DvhN	Vliegende doorstart Katshaar							
2013-10-18	DvhN	Strijker: Vrees voor wildgroei megastal onterecht door mestplafond							
2013-10-26	DvhN	Dalen: 'Aantal koeien doet niet ter zake voor het welzijn ervan'							
2013-11-09	DV	Afschaffing melkquotum leidt tot explosieve groei in sector							
2013-11-13	LC	Dagstelling: Hoge melkprijs, geen subsidie							
2013-11-23	LC	A-ware nu al van plan meer kaas te maken in Heerenveen							

2013-11-26	LC	Marc Lichthart nieuwe topman DOC – opvolger van J. Oosterveld	
2013-12-07	LC	Werklozen naar zuivelfabriek Ausnutria Hyproca Heerenveen	
2013-12-11	NvhN	Melkveehouderij wordt een stuk uitdagender	
2013-12-19	DvhN	Topinkomen melkveehouder blijft uit ondanks recordmelkprijs	

2013

Geen kranten verslag kunnen vinden over PZ. voorzitter C.H. Wantenaar nieuwjaars-
toespraak /

Wel op site PZ. ?????? / en <http://www.melkvee.nl/upload/files/pzjaarrede.pdf>

Heerenveen loopt uit voor nieuwe zuivelreus langs A7

LEEUWARDER COURANT 08 januari 2013, pag. 18

Artists impression van de nieuwe zuivelreus in Heerenveen.

Driehonderd belangstellenden op infoavond Investing van €125 miljoen Tweehonderd arbeidsplaatsen

SASKIA VAN WESTHREENEN

HEERENVEEN - Een kaasfabriek van 500 meter lang, een weipoederfabriek van 120 meter lang, tweehonderd arbeidsplaatsen, de grootste kaashandelaar van Nederland.

Heerenveen liep maandagavond uit voor de komst van een nieuwe zuivelreus.

De bedrijven A-ware (kaas) en Fonterra (wei) willen op 1 december 2014 in Heerenveen de eerste kaas in de bakken storten. Onder hoogspanning wordt de bouw van een gedeelde fabriek langs de snelweg A7 voorbereid. In mei moet de bouw starten.

In het Posthuis-theater kwamen maandagavond zo'n driehonderd belangstellenden af op een presentatie van beide bedrijven. Er waren blokjes kaas en er lagen glutenvrije brownies met power-proteïnen - met daarin de wei van Fonterra verwerkt.

Heerenveense ondernemers (transporteurs, bouwers, installateurs) droomden van nieuwe opdrachten, melkveehouders hoorden waarin de melk van hun koeien straks wordt verwerkt. De avond was ook bedoeld om omwonenden te informeren. De bedrijven hebben haast en bezwaarprocedures zouden een spaak in het wiel steken. Plaatselijk belang van Luxwoude, Tjalleberd en De Knipe zagen de eerste tekeningen en hoorden de aan- en afvoerroute van de melkwagens. Die gaan linea recta via de afslag Tjalleberd de snelweg op en af.

A-ware, het voormalige Anker Kaas, is van oorsprong een handelaar en gaat in Heerenveen voor het eerst zelf kaas maken. „Koeien zijn nieuw voor ons”, legde Klaas de jong uit, Oosterwoldiger en directielid van A-ware. „Wij gaan achterwaarts integreren.”

In de fabriek in Heerenveen wordt straks 650 miljoen liter melk tot kaas verwerkt. Een „belangrijk deel” van de melk komt van Noorderland, de leveranciersvereniging die nu 100 melkveebedrijven telt in Noord-Nederland. Over de rest van de melkaanvoer is A-ware nog in onderhandeling, zei De Jong.

A-ware en Fonterra kochten in Heerenveen samen een kavel van 17 hectare op het IBF langs de snelweg A7, bij de afslag Tjalleberd, met optie op nog eens 8 hectare. Heerenveen won de slag van Emmen en Veendam.

Burgemeester Tjeerd van der Zwan grapte dat de melkkwaliteiten van 'zijn' wethouder Sieben Siebenga („Die kan met de blote hand een koe melken”) de doorslag hadden gegeven. Klaas de Jong roemde vooral de directe ligging aan de snelwegen en het „juiste melkwinningsgebied”. „Er komt hier meer melk vrij in de toekomst, denken wij.”

De kaasfabriek wordt 500 meter lang en 100 meter breed. De melkwagens laden en lossen aan de achterkant. De weifabriek van Fonterra wordt 120 meter lang en 100 meter breed. De wei die bij de kaasproductie vrij komt, gaat via roestvrijstalen buizen van de kaas- naar de weipoederfabriek. Tussen beide bedrijven staat het gezamenlijke kantoor, dat uitkijkt op de snelweg.

De twee hebben tijdelijke kantooruimte gehuurd bij DIT, een bedrijf enkele tientallen meters westwaarts langs de A7. Twintig man bereidt vanuit dat pand de nieuwbouw voor. Die kost €125 miljoen.

Siebenga, de Heerenveense wethouder met melkerservaring, roemde na afloop de uitstraling die de bouw nu al heeft voor de lokale economie. Op een steenworp afstand bouwt Lidl aan haar grote nieuwe distributiecentrum. Zien bouwen doet bouwen. Na A-ware en Fonterra is het niet gedaan met de bouwdrift op het IBF, beloofde hij. „Er komt meer.”

Leeuwarder Courant 2013-01-08

TE GAST

Overname kaasbedrijf reactie op A-Ware

AAN DIRK VAN DER MEULEN. ECONOMIE-REDACTEUR LC

Gebrek aan daadkracht kan FrieslandCampina niet worden ontzegd. Het coöperatieve zuivelconcern, waarbij ongeveer tweederde van de Nederlandse melkveehouders is aangesloten, tinnert stevig aan de weg met overnames en reorganisaties.

Vooraf in de kaasdivisie maakt stevige stappen vooruit. Zo maakte FrieslandCampina medio december de joint-venture bekend met de Franse zuivelreus Bongrain om gezamenlijk Nederlandse merknamen op de Franse markt te brengen. In oktober werd de Belgische kaasverpakker IDB Belgium ingelijfd (voorverpakte kaas voor zowel supermarktketens als horeca).

De grootste klapper volgde maandag met de overname van kaasspecialiteitenbedrijf *Zijerveld* uit Bodegraven en kaasverpakker *Den Hollander Food* in Lochem. Deze bedrijven van de *Mywo Food Groep* hebben een gezamenlijke omzet van circa €400 miljoen. Het bedrijf heeft een breed assortiment speciaalkazen en boerenkazen. De bekendste speciaalkaas is de Echte Noord-Hollandse kaas.

Dat FrieslandCampina wat Hollands koopmansbloed in de aderen krijgt, kan geen kwaad. Vanouds is het zo dat de coöperatieve zuivelbedrijven kaas maken en de Hollandse handel deze verkoopt. Zelf kaas vermarkten en ontwikkelen, zit de zuivelcoöperaties, uitgezonderd het Noord-Hollandse *Cono* met Beemster Kaas, nog steeds niet in de genen. Terwijl een goed rendement met kaas toch de beste garantie is voor een goede melkprijs voor de boerenachterban. Immers, ruim 60 procent van de melk verdwijnt in de kaasbak.

Zoveel innovaties er in de toetjes en de zuivelranken plaatsvinden, tot vervelends toe, zo weinig ontwikkeling zit er het kaassegment. Die beperkt zich vooral tot vorm (geraspt, blokjes) en verpakking. Het wordt lijd dat de gatenkaas Leerdammer, de belangrijkste kaasinnovatie uit de twintigste eeuw, een waardig opvolger krijgt uit de coöperatieve hoek. Mogelijk dat het nieuwe *R&D-centrum* van FrieslandCampina in Wageningen hiertoe de aanzet kan geven.

Toch lijkt niet het merkenassortiment de belangrijkste reden te zijn om Zijerveld over te nemen, maar de verkoopkanalen van dit bedrijf. FrieslandCampina lijkt hiermee te reageren om de ambities van A-Ware, dat straks met de nieuwe kaasfabriek in Heerenveen een concurrent van formaat wordt. Nu is A-Ware nog een belangrijke afnemer van de kaas die FrieslandCampina produceert. Die verhouding gaat natuurlijk wringen als A-Ware zelf melk gaat verwerken. Door Zijerveld in te lijven, dekt FrieslandCampina zich in tegen een dreigende breuk met A-Ware.

Leeuwarder Courant 2013-01-15

Leeuwarden krijgt impuls als zuivelstad

Friesland Campina investeert circa €140 miljoen in Condensfabriek

VAN ONZE ECONOMIEREDACTIE

LEEUWARDEN - De stad Leeuwarden groeit weer als zuivelreus. Friesland Campina investeert tot eind volgend jaar zo'n €140 miljoen.

Jaarlijks kan daarna 1,4 miljard liter melk worden verwerkt, een achtste van de gehele Nederlandse melkplas. Zuivelconcern Friesland Campina wil de productie van gecondenseerde (ingedikte) melk concentreren in Leeuwarden.

De werkgelegenheid zal in de Leeuwarder vestiging met enige tientallen arbeidsplaatsen groeien tot ruim achthonderd werknemers. De condensproductie stijgt er 40 procent. Nu moet de zuivelfabriek in het Brabantse Rijkevoort bijspringen.

De forse investering is nodig om de snel gestegen vraag naar gecondenseerde melk aan te kunnen. Deze vraag neemt toe door een groeiende bevolking en welvaart in Azië en Afrika. Gecondenseerde melk wordt er onder meer gebruikt in de thee of als basis voor zoete melk. Een andere reden om de capaciteit uit te breiden is het einde van de melkquotering in 2015. Friesland Campina verwacht dat zijn melkveehouders de melkproductie jaarlijks met een paar procent zullen opschroeven. Als coöperatie is Friesland Campina verplicht deze extra melk te verwerken.

Een deel van het omvangrijke investeringspakket, waar de raad van commissarissen nog wel mee moet instemmen, is medio vorig jaar al bekendgemaakt. Het ging toen om een bedrag

van €35 miljoen. Dat er nog ruim €100 miljoen bijkomt, heeft te maken met een veelbelovende nieuwe techniek om bij de condensproductie energie te besparen.

Het merendeel van de gecondenseerde melk wordt verpakt in blik en bussen. Ook deze afdeling wordt gemoderniseerd en uitgebreid. Zo komt er onder meer een nieuwe vul- en verpakkinglijn.

Eind 2011 voerde Friesland Campina de melkpoederproductie ook al flink op bij de Condensfabriek in Leeuwarden. Die vond plaats in het complex langs het Nieuwe Kanaal. Daar ging het toen om een investering van €13 miljoen.

FNV-bestuurder Harry Vellenga en CNV-collega Siwart Swart zijn zeer ingenomen met de investeringen. Vanwege de nieuwe werkgelegenheid, maar vooral omdat Friesland Campina duidelijk maakt dat het de condensfabriek een prominente positie toedicht binnen het concern. „Dit geeft rust onder de huidige 750 werknemers.”

Het belang van Friesland in de zuivelindustrie neemt in snel tempo toe. Juist nu wordt er in Heerenveen gebouwd aan de nieuwe kaasfabriek van A-Ware. Ook dit is een investering van €140 miljoen.

Leeuwarder Courant 2013-01-22

Prijs van landbouwgrond stijgt sneller in Noorden

Expansie in melkveehouderij stuwt prijs

- Meer vraag naar grond dan naar melkquotum
- Grondaanbieder wacht op nog hogere prijzen
- Markt woonboerderijen nog altijd in diep dal

AAN-DIRK VAN DER MEULEN

LEEUWARDEN - De prijzen voor landbouwgrond in het Noorden stijgen sneller dan in de rest van het land. Landelijk kruipen de prijzen naar elkaar toe.

De landelijke grondprijs steeg vorig jaar gemiddeld met bijna 10 procent naar €45.000 per hectare. In het Noorden bedroeg die stijging ruim 10 procent en wordt er voor goede landbouwgrond vlot €50.000 neergeteld, aldus Arjan van der Waaij, voorzitter van de agrarische makelaars van de NVM.

Er is sprake van een nivellering in de grondmarkt, zegt Van der Waaij. „De tijd dat je voor de prijs van 1 hectare in het Westen 2 hectare in het Noorden kon kopen, is echt voorbij.”

Een verklaring is dat vooral de melkveehouders in het Noorden volop groeimogelijkheden zien. Ze investeren liever in grond dan in melkquotum, omdat de melkquotering in 2015 wordt afgeschaft. De prijs voor melkquotum daalde fors, van gemiddeld 73 cent per kilo in 2011 naar 48 cent in 2012.

LEEUWARDER COURANT

22 januari 2013, pag. 1

**Goede grond is wat waard:
€55.000 per hectare**

Akkerbouwers Sieger en Wiebren Talsma uit Ternaard breidden hun bedrijf van 55 hectare vorig jaar fors uit met ruim 30 hectare bij Wierum. Ze hebben goede prijzen gebeurd voor hun gewas en de vooruitzichten voor de akkerbouw zijn goed, zo luidt hun motivatie. Ze hebben voor de puik akkerbouwgrond ongeveer €55.000 per hectare betaald. „Voor Friese be-
grippen een hoge prijs”, erkent Sieger Talsma. „Ruim 10 procent meer dan in 2011. Maar goede grond is ook wel wat waard. Ik betaal liever een hoge prijs voor goede grond, dan een slechte prijs voor slechte akkers. Bovendien vond de bank het goed en dan moet je ook eens wat wagen.”

„Tegenover de groeiende vraag naar grond staan afwachterende grondaanbieders die mikken op een verdere stijging van de grondprijs. Ze weten dat melkveehouders ook als gevolg van het aangescherpte mestbeleid meer grond nodig hebben. Bovendien vragen ze zich af hoe ze de opbrengst moeten beleggen in het huidige onzekere klimaat.

In het dichtbevolkte Westen en Zuiden spelen deze ontwikkelingen eveneens, maar daar wordt de grondprijs gedrukt doordat overheden en projectontwikkelaars momenteel veel minder actief zijn op de grondmarkt. Zij worden geremd door Haagse bezuinigingen en vraaguitval in de bouw.

Boeren op deze 'warme' gronden bieden hun grond niet te koop aan aan collega's. Zij hopen dat de marktomstandigheden in woningbouw zich verbeteren. Door deze ontwikkelingen verkassen steeds minder boeren uit het Zuiden en het Westen naar het Noorden.

In de akkerbouw liep de vastgoedhandel het meest op rolletjes. Dat is te danken aan de goede prijzen voor veel gewassen. Akkerbouwers die willen stoppen, zetten nu hun bedrijf of land te koop vanwege de hoge grondprijzen. Die kunnen wel oplopen tot €70.000 per hectare en meer. Collega's zijn bereid die hoge prijzen te betalen omdat ze nu veel hebben en dit liever aan land uitgeven dan het af te dragen aan de Belastingdienst.

De markt van woonboerderijen zit nog altijd in een diep dal. Ten opzichte van andere woningcategorieën is de prijsdaling veel ingrijpender. Dat komt vooral doordat woonboerderijen overwegend in het duurdere segment zitten. De NVM vindt dat de verkoopbaarheid verbeterd kan worden als deze woonlocaties een woonwerkbestemming krijgen. Daardoor kunnen ze deels zakelijk gefinancierd worden.

Leeuwarder Courant 2013-02-13

NoorderlandMelk koopt Kats-
haar

LEEWARDER COURANT

13 februari 2013, pag. 12

NoorderlandMelk koopt Katshaar

COEVORDEN - NoorderlandMelk, een coöperatie van 170 melkveehouders, heeft zuivelfabriek Katshaar Zuivel in Coevorden overgenomen. De onderneming heeft een capaciteit van 100 miljoen liter melk, die grotendeels verwerkt wordt tot yoghurt en consumptiemelk. De omzet bedraagt circa €50 miljoen, het aantal medewerkers zeventig. NoorderlandMelk wil niet alleen handelaar zijn in melk maar ook verwerker, zo verklaart voorzitter Ad van Velde. De coöperatie wordt ook de leverancier van melk voor de nieuwe kaasfabriek van A-ware in Heerenveen.

Drie keer daags melken om quotum vol te krijgen

Melkveehouders hebben moeite om hun quotum vol te krijgen. Broer Roorda uit Grou melkt daarom zijn koeien nu drie keer daags. (geeft 10 pct. meer melk)

'It kwotum wurdt helle en dan is it gemoed wer rêstich'

AAN DIRK VAN DER MEULEN

Het is een bijzonder melkjaar in Nederland. Normaal zetten boeren rond deze tijd van het jaar de rem op de melkproductie. Ze voeren wat extra koeien af en schotelen de dieren wat minder krachtvoer voor, om maar te voorkomen dat ze op 1 april hun melkquotum overschrijden. Met als gevolg dat ze een pittige superheffing moeten betalen.

Dit jaar echter moeten opvallend veel melkhouders alle zeilen bijzetten om alle superheffing-vrije kilo's te leveren. „It wol net melke”, is een veelgehoorde klacht. De belangrijkste oorzaak vormt de geringere kwaliteit van het ingekuilde gras. Over de oorzaak daarvan verschillen de meningen. Door het mestbeleid worden de graslanden te weinig bemest, zegt de een. Te weinig zonuren in het voorjaar en de zomer, zegt de ander.

Broer Roorda uit Grou concludeerde begin november al dat hij zijn quotum van 800.000 kilo bij lange niet zou vol melken. Dat is overigens niet alleen te wijten aan de geringere graskwaliteit, maar ook aan de nieuwe stal. „Der wie in protte fallerij. Ik moast fan mear kij ófskie nimme as oars.” Extra brok aan zijn koeien voorschotelen, is geen optie omdat krachtvoer dit jaar peperduur is.

Roorda besloot om 50.000 liter melk te verleasen en om drie keer daags te melken. Gewoonlijk melkt hij zijn koeien om vijf uur 's ochtends en vijf uur 's middags. Nu is al een aantal maanden het dagritme: zes uur 's ochtends, twee uur 's middags en tien uur 's avonds.

Voor het middagmelken schakelt hij geregeld een hulp in. „Oars bist oan de ein fan 'e wike hielendal gear.”

De werkwijze zet zoden aan de dijk. Het merendeel van zijn negentig koeien geeft inmiddels dagelijks zo'n 10 procent meer melk. „En de nijmelke kij wol 15 persint.” Of het financieel ook rendabel is, betwijfelt de Grouster boer. „Ast al dy oeren rekkenst en dy ekstra kosten...” Toch overheerst bij hem het goede gevoel. „It kwotum wurdt helle en dan is it gemoed ek wer rêstich.” Maar na 31 maart stapt Roorda snel weer over naar het twee keer daags melken. Roorda is niet de enige melkveehouder die zijn koeien daags een keer extra melkt. De Melkweg in Bolsward, die de melk bij ruim 1700 boeren ophaalt, schat dat ongeveer vijftig boeren tijdelijk zijn overgestapt op drie keer melken.

Nog twee jaar en dan hoeven de Europese melkveehouders niet meer te sturen op het melkquotum. Op 1 april 2015 schaft Brussel de quotering af en mogen boeren net zo veel melken als ze willen.

Cono presenteert melkprijs 2012: 37,61 euro

Concurrerend door merkkazen
Cono presenteert melkprijs 2012: 37,61 euro

24-03-2013 - Cono Kaasmakers stelt de contante melkprijs over het kalenderjaar 2012 vast op 37,61 euro per 100 kg melk, excl. BTW. Dit is 1,36 euro per 100 kg melk lager dan de 38,97 euro per 100 kg in 2011, op basis van gelijke gehalten voor vet en eiwit.

Volgens het coöperatieve kaasbedrijf kan over vorig jaar een concurrerende melkprijs worden uitbetaald, doordat de prijs van de eigen merkkazen het gehele jaar op een 'constant niveau is gebleven.' De lagere gemiddelde prijzen op de bulkmarkt voor melkproducten, zoals melkpoeders, hebben volgens Cono een beperkte invloed gehad op de melkprijs. De prijs voor weipoeder was het gehele jaar goed, voegt het bedrijf toe.

Op de voorschotten is vorig jaar 1,32 euro per 100 kg melk herfst- en wintertoeslag uitbetaald. Daar bovenop is gemiddeld 1,88 euro per 100 kg melk aan kwaliteitstoelagen uitgekeerd. Op basis van de nabetaling van 1,98 euro en ledengeld van 0,25 euro is de contante melkprijs 37,61 euro per 100 kg, exclusief BTW.

De premies voor weldegang en Caring Dairy (beide 0,50 euro per 100 kg melk, exclusief BTW) worden uitbetaald als de leden-melkveeouders hebben voldaan aan de voorwaarden. Cono Kaasmakers reserveert, met het oog op haar nieuwbouw, 1,25 euro per 100 kg melk.

Leeuwarder Courant 2013-04-16, pag. 12

Kaasfabriek Heerenveen wil 2 miljard liter melk kunnen verwerken A-ware voorziet flinke groeispurt

Capaciteit twee keer zo groot als concurrent Fabriek ook geschikt voor poeder en room Heerenveen vangt voor kavels € 6,56 miljoen

VAN ONZE REDACTIE

HEERENVEEN - Kaasbedrijf A-ware heeft zich voorbereid op een forse groei van de nieuwe kaasfabriek langs de A7 in Heerenveen.

Het ambitieuze familiebedrijf, dat nu alleen nog handelt in kaas, heeft in de vergunning een verwerkingscapaciteit opgenomen van 1,7 miljard liter melk. Die hoeveelheid kan in latere fases worden uitgebreid tot 2 miljard liter. Bovendien heeft A-ware er de mogelijkheid om naast kaas ook melkpoeders te produceren en room te verwerken.

Twee miljard liter melk is ongeveer een zesde van de melkplas die alle koeien in Nederland jaarlijks produceren. Een andere vergelijking: de kaasfabriek van *FrieslandCampina* in Workum, nu een van de grootste in Europa, kan 1,1 miljard liter melk verwerken.

In eerste instantie communiceerde A-ware dat het in Heerenveen met jaarlijks 750 miljoen liter melk aan de slag wil. Daar is 75 miljoen kilo kaas van te maken. Directielid Klaas de Jong verklaart dat A-ware „de vergunning ruim heeft aangevraagd om in de toekomst de mogelijk-

heid te hebben om de kaasfabriek uit te breiden.” Hij benadrukt dat het bedrijf eind 2014 operationeel wil zijn met die 750 miljoen liter.

Nabij de kaasfabriek bouwt de Nieuw-Zeelandse zuivelreus *Fonterra* een fabriek die de wei, een restproduct van de kaasproductie, verwerkt tot hoogwaardige zuivelingrediënten.

A-ware en *Fonterra* hebben in totaal 17,1 hectare grond gekocht van de gemeente Heerenveen. De transactie levert het gemeentelijk grondbedrijf €6,56 miljoen op. *A-ware* koopt 12,2 hectare voor € 4,68 miljoen en *Fonterra* 4,9 hectare voor €1,88 miljoen, zo blijkt uit de koopcontracten. In beide gevallen gaat het om een gemiddelde hectareprijs van €383.600.

Met de kaasfabriek ontpopt *A-ware* zich tot een grote concurrent van vooral *FrieslandCampina*, het zuivelconcern waar het nu nog veel zaken meedoet. Stap voor stap echter worden de relaties verbroken. Onlangs beëindigde *FrieslandCampina* de verwerking van restkazen bij *A-ware* en werd een vervoerscontract voor kaastransport niet verlengd.

16 jaar oude Aaltsje-12 een 10.000 kilo-vet-en-eiwit-koe. Deze koe verdient een feestje

Boeren huldigen nog steeds hun hoogproductieve melkkoeien, ondanks dat ze nu opdraaien voor de kosten.

Al 23.887 100.000 KG. melk en 1848 10.000 KG vet + eiwit koeien

AAN DIRK VAN DER MEULEN

Af en toe komt de vraag weer aan de orde op bestuursvergaderingen: moeten we nog wel staan bij 100.000 liter koeien nu inmiddels 23.887 dieren deze mijlpaal hebben gehaald? „En toch blijft de conclusie: we houden er aan vast”, verklaart woordvoerder Bertil Muller van CR Delta, de veeverbeteringsorganisatie waar het merendeel van de melkveehouders de prestaties van hun dieren registreert. „Het zijn en blijven de voorbeeldkoeien onder de 1,4 miljoen dieren tellende melkveestapel. Ze zijn sterk, vruchtbaar en hebben een uitstekende melkproductie. Koeien kortom, waarvan iedere boer zich een stal vol wenst.”

William en Adrie Ros uit Oudehorne bij de zestienjarige Aaltsje 12. „Een echte doorzetster.” FOTO LC/IAN DE VRIES

Dus blijft *CD-Delta* felicitatiebrieven sturen naar de boer wier koe zo'n prestatie heeft geleverd. Ook ontvangt hij een certificaat en een metalen wandschildje uit handen van de afdelingsvoorzitter.

Een huldigingsfeestje zit er niet meer in. Dat bouwt *CR-Delta* nu rondom een zogenaamde '10.000 kilo-vet-en-eiwit-koe'. Bij een gemiddeld gehalte van 4,5 procent vet en 3,5 procent eiwit moet een koe hiervoor 125.000 liter geven. Naast een certificaat krijgt de boer een beeld van een koe met een kalf.

Het overgrote deel van de veehouders staat wel open voor zo'n huldiging, ondanks dat ze grotendeels zelf voor de kosten opdraaien. Het tekent de warme relatie tussen koe en boer ondanks de schaalvergroting.

Zo ook bij de maatschap van Adrie en Erica en William en Elia Ros uit Oudehorne. Zij hebben 240 melkkoeien maar zetten vanavond met ruim 150 gasten Aaltsje 12 extra in het zonnetje. De zestien jaar oude koe is nummer 1848 op deze nieuwe erelijst van 10.000 kilo vet en eiwit.

„We zijn het aan deze kranige tante verplicht om haar te huldigen. Ze is zo sterk. Een echte doorzetster”, verklaart William Ros. „In de zomer van 2002 lag ze halfdood in het land met kopziekte. Ze ging door het oog van de naald, maar gaf niet op. In 2008 heb ik haar tien keer moeten insemineren om haar drachtig te krijgen. En toch lukte het. Over ruim een half jaar hoopt ze weer te kalven.

Als alles goed gaat, blijft ze in ieder geval nog zo'n 1,5 jaar aan de melk.”

Het meest bijzondere aan Aaltsje 12 is haar hoge eiwitgehalte van 5,05 procent. Daarmee staat ze vijfde op de landelijke erelijst. Dit hoge gehalte is deels te danken aan haar vader, de stier Aldo. Doodzonde dat de KI deze stier heeft verkocht. Voor de hoogte van het melkgeld wordt het eiwitgehalte steeds belangrijker.”

Leeuwarder Courant 2013-04-24

Babyvoedingsfabriek koopt 14 hectare in Heerenveen

HEERENVEEN - Zuivelconcern Ausnutria **Hyproca** bouwt in Heerenveen een fabriek voor baby- en kindervoeding. In 2015 biedt het bedrijf werk aan honderd mensen.

Ausnutria **Hyproca** heeft 14 hectare grond gekocht op het internationale bedrijventerrein langs de A7. Er komt eerst een meng- en verpakkingsbedrijf en een hoogbouwma-

gazine. Ook komt er een nieuw hoofdkantoor.

Het gaat om uitbreiding van de productiecapaciteit. De fabrieken in Leeuwarden, Ommen en Kampen blijven in stand.

Ausnutria vestigt zich nabij de zuivelconcerns A-ware en Fonterra die samen 17 hectare industrieterrein hebben gekocht.

> pagina 15

Vervolg blz. 15

Ausnutria Hyproca start productie babyvoeding in 2015 Heerenveen zuivelstad

HEERENVEEN - Heerenveen ontwikkelt zich tot een zuivelstad. Na A-ware en Fonterra vestigt Ausnutria Hyproca er een nieuwe fabriek voor baby- en kindervoeding.

Tekeningen zijn er nog niet, evenmin investeringsbedragen. Vaststaat dat *Ausnutria Hyproca* 14 hectare wil kopen op het internationale bedrijventerrein bij Heerenveen. Naast de zuivelreuzen *A-ware* en *Fonterra*. Richten zij zich op kaas en wei, *Ausnutria Hyproca* produceert uitsluitend melkpoederproducten voor baby's en kinderen tot twaalf jaar.

En richt zich op export. Vooral de vraag naar deze producten in Azië, het Midden-Oosten en Afrika stijgt voortdurend door de welvaarts-groei.

Nederlandse producten hebben door het ontbreken van voedselschandalen een hoog aanzien. „Met de nieuwe fabriek komen wij tegemoet aan de toenemende behoeften van onze klanten wereldwijd”, aldus Bart van der Meer, directeur en mede-aandeelhouder. Het Chinese bedrijf *Ausnutria* bezit 51 procent van de aandelen.

De nieuwe vestiging in Heerenveen betekent een uitbreiding van de productiecapaciteit. Er zijn geen plannen om de productie van andere fabrieken naar Heerenveen te verplaatsen, verzekert woordvoester Ingrid de Groot.

Leeuwarden (Lypack) en Kampen (Lyempf) blijven de grondstoffen leveren die vanaf 2015 in Heerenveen gemengd en verpakt zullen worden. Lypack heeft onlangs een uitbreiding ondergaan, en de fabriek in Kampen wordt gemoderniseerd. Ommen houdt zich bezig met de verwerking van geitenmelk.

Andere Chinese investeerders hebben aangekondigd een melkpoederfabriek te bouwen in Assen. Het gaat om een investering van €20 miljoen tot €30 miljoen. Deze fabriek die in 2015 in gebruik wordt genomen, biedt in eerste instantie werk aan 50 tot 60 mensen; op termijn moet dit aantal uitgroeien tot 200 werknemers.

In de fabriek worden verschillende soorten ruwe melkpoeder op basis van verschillende recepturen met elkaar gemengd. De poeder wordt via de zeehavens van Rotterdam, Hamburg, Bremen en de Eemshaven verscheept naar China.

Leeuwarder Courant 2013-04-27

Succes van zuivel Opstekers voor Friese economie

COMMENTAAR BERT DE JONG

Een eeuw geleden waren in Friesland zuivelcoöperaties de aankondiging van een nieuw begin. Snel groeide Friesland tot dé zuivelprovincie met heel veel makers van boter en kaas. In elk dorp van aanzien verrees een schoorsteenpijp, het symbool van bedrijvigheid.

Nu zijn er nog maar een paar plaatsen in Friesland waar melk wordt verwerkt. Schaalvergroting heeft zijn werk gedaan. In Workum heeft zuivelcoöperatie Friesland Campina zelfs de grootste kaasfabriek van Europa. Daar wordt jaarlijks 120 miljoen kilo kaas gemaakt. Maar het is allemaal zo geautomatiseerd dat de productie van zo veel kazen door 135 mensen kan worden gedaan.

Zo is in een eeuw tijd veel werkgelegenheid in de zuivel verloren gegaan. Na de begrenzing van de melkproductie in de veehouderij in 1984 sloten nog meer zuivelfabrieken in Friesland. Eigenlijk verzoende menigeen zich met het idee dat Friesland zich niet meer goed zou kunnen profileren als zuivelprovincie. De door de Europese Unie opgelegde melkquotering ketende drie decennia lang boeren in hun expansiedrang en daarmee ook de voor deze provincie zo belangrijke zuivelindustrie.

Hoe anders kan het lopen. Heerenveen ontpopt zich als zuivelstad van Friesland. In korte tijd strijkt de ene na de andere zuivelproducent neer op de royaal beschikbare industriekavels aan de snelwegen. Hier spreekt vertrouwen in de toekomst, gericht op het moment dat Friese veehouders in 2015 alle vrijheid hebben om zoveel mogelijk melk te produceren als zij willen.

Reden ook voor Friesland Campina om zich na Azië ook te richten op Afrika om de zuivelexport te vergroten.

In het bijzonder in Nederland en in Noord-Duitsland wordt een sterke toename van de melkplasma voorzien. Boeren investeren nu al volop in grotere stallen. Zuivelproducenten A-ware, Fonterra en Austnutria Hyproca hopen met hun in Heerenveen nieuw te bouwen fabrieken daarvan volop te profiteren. En bedrijven als De Klokslag in Bolsward en Bosgraaf in Joure hopen daaropvolgend heel veel van hun kaaslijnen in de nieuwe zuivelfabrieken te plaatsen en dat is opnieuw profijt.

Het nieuwe zuivelperspectief levert Friesland een ongekende impuls op, juist nu het economisch even minder gaat. Dit zijn opstekers die Friesland goed kan gebruiken. Aan directe werkgelegenheid zijn er honderden arbeidsplaatsen extra te tellen. Maar de afgeleide werkgelegenheid is vele malen groter. Zuivel schraagt de Friese economie, het geloof was er even niet, maar voor de toekomst zeker wel weer. Daar kan Friesland weer trots op zijn.

Leeuwarder Courant 2013-05-11

Zuivel: zeepbel of realisme?

Investeringen in alleen noordelijke zuivel al richting € 0,5 miljard

Zuivelbedrijven investeren volop. Ze ruiken nieuwe kansen en bereiden zich voor op 2015 als er een einde komt aan de melkquotering. Krijgt Nederland na de internet- en de vastgoed-bubble nu ook te maken met een zuivelzeepbel?

AAN DIRK VAN DER MEULEN

FrieslandCampina verstuurde in de zomer van vorig jaar een enquête aan zijn ledenmelkveehouders. Het grootste zuivelconcern van Nederland was benieuwd naar de toekomstplannen van de boeren. Zouden ze stoppen of zouden ze uitbreiden. En zo ja, in welke mate?

Die informatie is van groot belang omdat 'Bevrijdingsdag' nadert. Op 1 april 2015 kunnen de boeren zich ontdoen van de ketenen van de melkquotering. Op die dag schaft de Europese Unie de superheffing af. Boeren hoeven geen quotum meer te kopen of te huren voor het afzetten van extra melk.

Omdat FrieslandCampina een coöperatie is, is ze verplicht om alle liters melk van de leden af te nemen en te verwerken. Het is dus handig om te weten hoe groot straks na april 2015 die nieuwe melkplasma wordt.

De boeren van FrieslandCampina toonden zich zeer ambitieus. Ze bouwen grote moderne stallen om goed voorbereid te zijn op het quotumloze tijdperk. Hun koeien produceren nu jaarlijks zo'n 8,9 miljard liter. De verwachting is dat deze melkplasma in 2020 zal uitdijen tot 10,4 miljard liter, een toename van 1,5 miljard liter.

Vooraf in 2015 en 2016 is sprake van een stevige aanwas.

FrieslandCampina is al druk doende om zijn productiecapaciteit hierop aan te passen. Het doet vooral uitbreidingsinvesteringen in fabrieken in de zogenoemde groeicategorieën zoals baby- en kindervoeding, zuivelingrediënten en gecondenseerde melk. Zo wordt er bij de fabriek in Leeuwarden €35 miljoen geïnvesteerd om meer melk te kunnen verwerken tot gecondenseerde melk voor de export.

In de fabrieken in Beilen en Bedum gaat het om nog grotere bedragen: respectievelijk €145 miljoen en €105 miljoen voor een uitbreiding van de baby- en kindervoedinglijnen.

Niet alleen FrieslandCampina bereidt zich voor op een toenemende melkaanvoer. Ook de grote kaasbedrijven **Cono** in Midden-Beemster en **DOC Kaas** in Hoogeveen hebben uitbreidingsplannen.

Cono bouwt voor ruim €80 miljoen een gloednieuwe fabriek die 380 miljoen liter melk kan verwerken, 60 miljoen liter meer dan nu in de kaasbakken verdwijnt. DOC Kaas heeft ook uitbreidingsplannen, maar directeur Jannes Oosterveld kan daarover nog geen uitlatingen doen. En dan is er nog het Chinees-Nederlandse zuivelbedrijf *Ausnutria Hyproca* in Leeuwarden, Kampen en Ommen. Dat verraste twee weken geleden met de bekendmaking van grootschalige nieuwbouw in Heerenveen.

Naast deze investeringsgolf van de bestaande zuivelaars, dienen zich ook twee nieuwkomers aan. *A-ware* hoopt over een aantal weken in Heerenveen de eerste paal in de grond te heien voor een gloednieuwe kaasfabriek. Samen met de weifabriek van *Fonterra* gaat het hier om een investering van €125 miljoen. A-ware, dat nu kaas verwerkt en verhandelt, wil beginnen met 750 miljoen liter melk. De vergunning biedt de mogelijkheid om te groeien naar zo 'n 2 miljard liter.

Eind vorige maand werd bekend dat het Chinese Xian Consummate in Assen een babymelkpoeder-fabriek begint. Investering: circa €25 miljoen. Bij elkaar opgeteld wordt er in alleen al in de noordelijke zuivel ruim €0,5 miljard geïnvesteerd.

Nederlandse boeren hebben nu een gezamenlijk melkquotum van 12 miljard liter. Als het aan de zuivelaars ligt, mag die melkplas na 2015 zomaar met 3 miljard liter groeien tot 15 miljard liter. De grote vraag is echter: komt die melk er wel? Heeft Nederland nog wel voldoende ruimte en heeft de Nederlandse koe nog voldoende potentie om al die extra liters melk te leveren? Martin Eising, adviseur melkveehouderij van de Rabobank, heeft zo zijn twijfels. „Een groei met 1 miljard liter moet lukken. Maar de volgende 1 miljard wordt inderdaad een hele klus.”

==== Geen angst voor melktekort ====

Ook op internetfora voor boeren klinken sceptische geluiden. Het afgelopen jaar leerde dat het opvoeren van de melkproductie niet vanzelfsprekend is. Meer melken betekent ook meer voeren. Melkveehouders betwijfelen of ze wel meer ruwvoer van hun land kunnen halen nu de bemestingsnormen almaar worden aangescherpt.

Friese boeren weten: wa't net donget, wa't net ponget. Extra krachtvoer bijvoeren? Met de torenhoge prijzen in het afgelopen jaar was dat ook niet echt een rendabele optie.

Daar komt nog bij dat staatssecretaris Sharon Dijksma van Economische Zaken een extra drempel dreigt op te werpen. Melkveehouders, vindt ze, kunnen alleen meer koeien houden als ze voldoende investeren in mestverwerkinginstallaties voor het mestoverschot. Lukt dit niet, dan voert ze dierrechten in. Weg uitbreidingsmogelijkheden.

Een andere mogelijkheid is de koeien meer te laten produceren door ze het jaar rond op stal te houden. Maar ook dit is niet reëel. Dierenwelzijnsorganisaties staan in de startblokken om te eisen dat de Nederlandse koe toch echt in de wei hoort.

Groeien ten koste van de akkerbouwers? Ook die mogelijkheid heeft weinig kans van slagen. De akkerbouw zit aardig in de lift met hoge graan- en aardappelprijzen. Voor akkerbouwers is er weinig aanleiding om land aan veehouders te verkopen. Het gevaar loert dat de zuivelindustrie een zeebel creëert met gloednieuwe zuivelcomplexen zonder melk. Maar volgens betrokkenen valt het allemaal wel mee.

Woordvoerder Jan Willem ter Avest van FrieslandCampina wijst er op dat het zuivelconcern nu geregeld kampt met ondercapaciteit. „Melkwagens staan in de wacht omdat de fabriek bommetje vol zit. Dat we nu de capaciteit uitbreiden, is geen overbodige luxe.”

Ter Avest benadrukt dat de uitbreidingsprojecten niet allemaal een definitief karakter hebben. „We investeren in fases. Als blijkt dat de melkaanvoer achterblijft bij de verwachtingen, maken we snel een pas op de plaats. Zo zit er bijvoorbeeld voor de Condens nog een stevige uitbreiding in het vat. Maar die gaat alleen door als vraag en aanbod redelijk op elkaar af te stemmen zijn.”

Cono-directeur Eric Hulst zit ook niet zo in zijn maag met een stukje overcapaciteit. „Of ik nu een fabriek bouw voor 360 miljoen liter melk of 380 miljoen, de totale investering ontloopt elkaar niet veel. Dan kies ik liever voor 380 miljoen dan dat ik tegen mijn boeren moet zeggen: sorry jongens, voor 10 miljoen liter is geen plek.

Hij voorziet ook een extra aanvoer van Duitse melk naar Nederlandse zuivelaars, mocht de nood aan de man zijn. „Duitsland kent nog een redelijk versnipperd zuivellandschap en keert een lagere melkprijs uit. Er zijn altijd wel groepen boeren te vinden die melk aan Nederland willen verkopen.”

Leeuwarder Courant 2013-05-18

Boeren melken quotum niet vol

LEEUWARDEN - De Nederlandse melkveehouders hebben het melkquotum niet vol gemolken. Het afgelopen quotumjaar (van 1 april tot 1 april) hadden ze 44 miljoen kilo melk meer naar de zuivelfabriek mogen afzetten. Dat is 0,36 procent van het totale melkquotum van bijna 12 miljard kilo.

Deze onderschrijding is bijzonder. Normaalgesproken vindt een kleine overschrijding plaats en moeten de boeren een superheffing betalen. Vorig jaar bedroeg deze boete € 16,4 miljoen en in 2011 ruim €39 miljoen. De krimp in de melkproductie zou komen door de slechtere kwaliteit ruwvoer en het dure krachtvoer. De melkquotering wordt in 2015 afgeschaft.

Kaas marcheert altijd

HEERENVEEN. De eerste paal voor de nieuwe kaas- en weifabriek van A-ware en Fonterra in Heerenveen gaat maandag 27 mei de grond in. Klaas de jong geeft leiding aan deze megaklus van ruim €125 miljoen, die gedurende twee jaar werk biedt aan 250 mensen.

LEEWARDER COURANT 18 mei 2013, pag. 14

Een artist impression van het 500 meter lange fabriekscomplex in Heerenveen. Hier zullen vanaf eind 2014 kaas en wei-ingrediënten gemaakt worden. ILLUSTRATIE BERT VAN DER PLOEG

====Europese kaasexport kan nog met zo'n 300 miljoen kilo groeien====

AAN DIRK VAN DER MEULEN

Voor Klaas de jong (55) uit Oosterwolde kent de Nederlandse zuivel weinig geheimen. Hij is gepikt en gemazeld in de sector. Na de zuivelschool in Bolsward werd hij ploegchef bij kaasfabriek *De Takomst* in Dronryp. Vervolgens ging hij aan de slag bij de *Novak* in Tuk, *DOC* in Hooogeveen om daarna tweede man te worden bij *De Zuid-Oost-Hoek* in Oosterwolde. Toen deze zuivelcoöperatie opging in *Friesland Foods* kreeg hij de verantwoordelijkheid over de twintig kaasfabrieken van dit concern. Hij voerde een grote reorganisatie door waarbij twaalf kaasfabrieken de poort moesten sluiten. Na die klus gaf De Jong leiding aan de boter- en melkpoederfabriek in Lochem om vier jaar geleden de overstap te maken naar *Campina Nutrifeed* (zuivelpoeders voor jonge zoogdieren) in Veghel.

En toen kwam ruim een jaar geleden het verzoek van Jan Anker van het particuliere kaasverwerkings- en handelsbedrijf A-ware (omzet €1,2 miljard, 2200 werknemers). Of hij directielid wilde worden en of hij een eigen kaasfabriek wilde opzetten in het noorden des lands? Tot verrassing van velen zei deze Friese coöperatieman in hart en nieren ja. Zelf vindt De Jong

de overstap minder groot. Een familiebedrijf is eigenlijk een kleine coöperatie en een coöperatie is eigenlijk een familiebedrijf, vindt hij. „Wat se mienskiplik ha, is de lange termyn. Se binne net ôfjage op it koartetermybelang foar de oandielhâlders.”

Wat bezielt A-ware om als groot handelsbedrijf een eigen grote kaasfabriek op te zetten tussen de gevestigde Nederlandse kaascoöperaties? Want met 750 miljoen liter melk en 80 miljoen kilo kaas wordt A-ware geen kleine speler. Volgens De Jong is de stap nodig omdat A-ware, dat nu circa een derde van alle Nederlandse kaas verhandelt, in de toekomst steeds moeilijker aan zijn kaas komt. De almaar uitdijende zuivelcoöperaties zetten stappen om de kaas zelf aan de man te brengen bij supermarktketens. Door het uitschakelen van de tussenhandel hopen ze meer te verdienen.

A-ware is overigens al jaren de grote exponent van deze ketenbenadering. De filosofie van het bedrijf is om per Europees land zaken te doen met één supermarktketen die een marktaandeel heeft van tussen de 15 en 30 procent. In negen landen is dat al het geval. Zo doet A-ware in België alleen zaken met Delhaize, in Rusland met Magnit, in Spanje met MercaDona en in Nederland, al zo'n dertig jaar, met Albert Heijn. Het aangaan van deze partnerships levert win-winsituaties, betoogt De Jong. Het is een supermarktbedrijf veel waard als een leverancier zekerheid geeft over leveringen en kwaliteit. „Do kinst dan mei harren in leuke business opbouwe.”

Toch klinkt hier en daar de vrees dat A-ware met die extra kaasproductie van Goudse kazen, Edammers en Maasdammers een kaasoerlog ontketent waar eigenlijk alleen supermarkten beter van worden. De Jong gelooft er niks van. „Doe't ik yn Dronryp begun, wie de nije tsiisfabryk krekt iepene troch keningin Juliana. Doe krigen we ek de fraach: wêr moat al dy ekstra tsiis yn fredesnamme hinne? Dochs is it slagge.”

Sindsdien weet De Jong dat schrijver Willem Elsschot wijze woorden sprak: Kaas marcheert altijd. De Jong wijst ook op een zuivelanalyse van de Europese Commissie. Het dagelijks bestuur van de Europese Unie voorziet daarin dat de Europese kaasexport met zo'n 300 miljoen kilo kan groeien. „Mei us 75 miljoen kilo fulle wy dus in kwart fan dy behoefte yn „

In boerenkringen beluistert De Jong overwegend positieve reacties. Samengevat komen die er op neer dat meer vraag naar melk ontstaat als er meer afnemers zijn. Dat stimuleert de zuivelmarkt. Het geeft een impuls aan innovaties en marktontwikkeling.

> pagina 15

Vervolg van pagina 11

De Jong moest direct vol aan de bak met een zoektocht naar een geschikte locatie voor de kaasfabriek. Dat die in Noord-Nederland moest verrijzen, was een vereiste. Hier heeft de melkveehouderij nog groeimogelijkheden als in 2015 de melkquotering wordt afgeschaft. Vele gemeenten dienden zich aan en De Jong bezocht enkele tientallen bedrijventerreinen. „Ek lokaasjes wêrfan ik tocht: sjonge jonge, wat in minirotondes. At de RMO (melkwagens, red.) by de fabryk is, is de molke al buter!”

Ook Leeuwarden behoorde snel tot de afvallers. Te afgelegen in het melkwinningsgebied. Uiteindelijk viel de keuze op Heerenveen. Prachtig gelegen op het kruispunt van de snelwegen A7 en A32 en mooi centraal in Noord-Nederland. Bovendien is er de mogelijkheid om er de meest duurzame zuivelfabriek van Nederland te maken. Hoe? Via onder meer geothermie. Al op 2 kilometer diepte zit water van bijna 100 graden Celsius „Dêr kinne wy leuke dingen mei dwaan.”

Gedurende de zoektocht was al duidelijk dat A-ware in de nieuwe fabriek zou optrekken met Fonterra. Deze Nieuw-Zeelandse zuivelreus is een wereldspeler op het gebied van wei, een restproduct van de kaasproductie. „We weten er hoogwaardige ingrediënten van te maken voor baby-, kinder-, ouderen- en sportvoeding”, zegt Hans Berghorst (55). Hij is in Europa mede verantwoordelijk voor de weiactiviteiten van Fonterra.

==== 'We kunnen onze grondstof nooit verser aangevoerd krijgen' =====

Drie jaar geleden deed Fonterra een oproep onder Europese kaasproducenten om afspraken te maken over de afzet van wei. Een reactie bleef uit. A-ware hapte wel toe. Zo ontstond het idee om een 500 meter lang fabriekscomplex op te zetten, waarin zowel A-ware als Fonterra onderdak krijgt. De scheidingsmuur wordt doorboord door drie leidingen waardoor de wei snel ter plaatse is. „We kunnen onze grondstof nooit verser aangevoerd krijgen”, jubelt Berghorst. Behalve zakelijk klikt het ook op het persoonlijke vlak tussen Berghorst en De Jong. Ze studeerden samen aan de zuivelschool in Bolsward en ze leerden elkaar intensief kennen bij Friesland Foods. Toen De Jong er de kaasfabrieken onder zijn hoede had, was Berghorst verantwoordelijk voor de kaasverpakking en -distributie.

Hoofdaannemer Jørritsma en kaaslijnproducent De Klokslag, beide uit Bolsward, en het Sneker ingenieursbureau Het4Kant moeten de €125 miljoen kostende fabriek eind 2014 opleveren. De hele planning staat onder een flinke tijdsdruk. De Jong en Berghorst genieten volop van zo'n dynamisch project. Ze hebben onlangs becijferd dat de klus zo'n 250 mensen bijna twee jaar werk biedt: 125 op de bouwlocatie zelf en 125 bij de diverse toeleveranciers en dienstverleners. „Dat is dochs geweldig yn dizze tiid”, zegt De Jong. Als de eerste kaas uit het pekelbad rolt en de wei ontleed is tot ingrediënten, is er werk voor circa 175 medewerkers. „Alle gear minsken dy't wy sels opliede.”

En de melk? Want zonder melk geen kaas en zonder kaas geen wei. Ook dat staat goed op de rit, vertelt De Jong. De leveranciersvereniging *Noorderland Melk* levert jaarlijks 130 miljoen tot 200 miljoen liter melk. En 300 miljoen liter melk koopt A-ware van de *Dutch Milk Foundation*. Friesland Foods en Campina moesten destijds deze melkpool van 1,2 miljard liter opzetten om Europese toestemming te krijgen voor hun fusie. Daarnaast wil A-ware melk inkopen op de vrije markt. Ongeveer 100 miljoen liter moet geleverd worden door melkveehouders in Heerenveen en wijde omgeving waarmee A-ware een langdurige samenwerking wil aangaan.

Daarbij mikt A-ware blijkbaar op afvallige boeren van DOC, want ze biedt een melkprijs die 0,5 tot 1,1 cent boven de DOC-melkprijs zit. Daar komt bij dat A-ware melkveehouders van FrieslandCampina weert. Werven onder deze boeren heeft geen zin, omdat deze melk weer ten koste gaat van de afname bij de *Dutch Milk Foundation*, legt De Jong uit. Op termijn is de ambitie om onafhankelijk van derden „sels in goeie molkprijs del te setten”.

Zuivelaars lopen over naar concurrent

Eind 2014 verlaat de eerste kaas de gloednieuwe fabriek van A-ware in Heerenveen. Maar nu al heeft Klaas de Jong zijn team leidinggevend rond.

Vestigingsleider wordt de van FrieslandCampina afkomstige Tjalling Osinga. Ook het merendeel van de overige managers was werkzaam bij de coöperatieve zuivelmultinational. „Ik hoegde der neat foar te dwaan”, zegt De Jong, die eind 2011 zelf ook deze

overstap maakte. „Se ha harrensels melden.”

Eerder al verliet Wim Betten FrieslandCampina. Hij was de vestigingsdirecteur van de kaasfabrieken in Workum en Marum. Hij is nu directielid bij Cono Kaasmakers in Midden-Beemster.

Wat is de verklaring voor deze uittocht?

De Jong laat zich er niet over uit, maar volgens ingewijden in de zuivel zou het komen door de

dominante Campina-cultuur binnen FrieslandCampina. Bij Campina zou er vooral sprake zijn van een topdown benadering terwijl leidinggevend bij Friesland Foods een grote mate van vrijheid genoten.

Woordvoerder Jan Willem ter Avest van FrieslandCampina herkent zich niet in de kritiek. „Na de fusie is een onderneming ontstaan met juist veel ruimte voor ondernemerschap.”

LC 2013-06-21

Dagblad vh Noorden 2013-06-21

Melkprijs fluctueert, maar blijft hoog

• LTO: Consument moet rekening houden met hogere prijzen voor zuivel

Den Haag Melkveehouders in Nederland kregen vorig jaar gemiddeld 33,73 euro per 100 kilo melk ofwel 33,73 cent per liter. Dat is ten opzichte van 2011 een daling met 3,7 procent. Brancheorganisatie LTO Nederland maakt dit gisteren bekend.

In 2011 steeg de gemiddelde melkprijs nog met 11 procent naar het hoogste niveau sinds 1999.

Ondanks de daling spreekt LTO Nederland van een behoorlijk prijsniveau en de verwachting is dat ook 2013 voor de boeren een jaar wordt met goede melkprijzen. De afgelopen maanden laten een stijging zien van de melkprijs. Volgens een woordvoerder moet de consument dan ook rekening houden met hogere prijzen voor melk en andere zuivelproducten.

Hogere melkprijzen betekenen niet per definitie dat daardoor ook de portemonnee van de boeren flink wordt gespekt. Dat hangt bijvoorbeeld af van de veevoerprijzen, en die waren de laatste twee jaar behoorlijk hoog, legt de woordvoerder uit.

De cijfers zijn mede gebaseerd op die van FrieslandCampina en DOC Kaas, die samen het grootste deel van de Nederlandse markt in handen hebben. Op een internationale ranglijst van melkprijzen in 2012 nemen zij respectievelijk de derde en achtste plaats in. (ANP)

Alles is groot in de zuivel

Het pr-filmpje voor de Chinezen toont lange, blakende Hollanders

IRENE OVERDUIN

HEERENVEEN - Zuivelbedrijf Ausnutria Hyproca wordt bestookt door ondernemers die goederen en diensten willen leveren aan de babyvoedingfabriek in Heerenveen.

Deze schets toont het nieuwe complex, gezien vanaf de A7. Het grijze pand vooraan is van een ander bedrijf. De eerste fase (meng- en verpakkingsfaciliteiten en magazijn) is eind 2014 klaar. ALPHA ARCHITECTEN HANLINGS

Het nieuws dat het Chinese Ausnutria €150 miljoen investeert in een nieuwe fabriek op het IBF, heeft groot enthousiasme ontketend. „We gaan het in banen leiden. Binnenkort zetten we ons complete bidboek online. Dan kan iedereen precies zien wat we nodig hebben”, aldus roerganger Bart van der Meer.

Van der Meer lichtte de plannen deze week in het Abe Lenstra-stadion toe aan ondernemers en omwonenden. Op het IBF komt een fabriek die zeven dagen per week 24 uur per dag zal draaien. Op volle capaciteit produceert de nieuwe vestiging in Heerenveen jaarlijks 100 miljoen blikken baby- en kindervoeding (van iets minder dan een liter). Ausnutria heeft productielocaties in Leeuwarden, Ommen en Kampen en levert nu jaarlijks 30 miljoen blikken aan afnemers in veertig landen. Het blikcontract is al verzegd aan een Deense leverancier.

Hoewel er volop werkwilligen zijn, zal de bemensing van de nieuwe fabriek niet eenvoudig zijn, verwacht Van der Meer. In de eerste fase zijn er honderd gekwalificeerde medewerkers nodig, later meer dan tweehonderd. Vraag is er vooral naar operators die overweg kunnen met uiterst strenge hygiëne-eisen. „We kunnen ze halen uit de installatiebranche en de foodsector, maar daar redden we het niet mee.”

Daarom koerst Van der Meer aan op een eigen opleidingsinstituut. De twee scholingsinitiatieven die onlangs in Leeuwarden en Emmen voor de zuivelsector werden gelanceerd, sluiten

net niet aan bij wat hij zoekt. Te theoretisch. „Ons verhaal is sterk gericht op poeder en behoorlijk praktisch.” Over de financiering overlegt hij met het UWV, de NOM, de provincie en de gemeente. „We hebben er best wat geld voor over, maar ik vind scholing ook een publieke taak.”

Eind dit jaar wordt de bouw aanbesteed. Het complex van 300 meter lang komt haaks op de snelweg A7 te staan en krijgt twee voorkanten. In het Abe Lenstra-stadion werden al een paar schetsen geloond. „China is gewend glossyer te bouwen dan wij. Dus of dit het wordt? We moeten maar zien.”

Het hoogste gedeelte zal 40 tot 45 meter de lucht in steken, ongeveer de hoogte van de Leeuwarder Oldehove. Het volledig geautomatiseerde magazijn wordt 35 meter hoog en biedt ruimte aan 20.000 pallets.

Vanwege de hoogte en ook vanwege de zware milieucategorie moet de gemeente het bestemmingsplan aanpassen. Dit staat gepland voor september. Als de provincie in december de omgevingsvergunning verleent, kan de eerste paal begin 2014 de grond in.

Voor de techniek tekende Het 4kant in Sneek, voor het design aan de buitenkant (veel staal, aluminium en glas) Alynia Architecten in Harlingen. Hoewel 'metaalprovincie' Friesland veel ervaring heeft met de bouw van zuivelapparatuur, verwacht Van der Meer dat „een belangrijk deel van het equipment” uit andere landen zal komen. „Voor de verpakkingsmachines die wij nodig hebben, moet je toch in Duitsland, Zwitserland en Azië zijn.”

Ausnutria Hyproca speelt met de uitbreiding van de flesvoeding in op de groeiende vraag naar kinderzuivel, vooral in China. Het bedrijf geeft onomwonden toe dat moedermelk het beste is. „Maar in China werken beide ouders vaak. Dat maakt het geven van moedermelk ondoenlijk. Grootouders nemen die taak over met flessenmelk.” Ouders willen het allerbeste voor het ene kind dat hen van overheidswege is toegestaan, hebben een moordende ervaring met knoeiende Chinese zuivelproducenten en kijken dus uit naar buitenlandse producten.

In het Abe Lenstra-stadion toonde Ausnutria een reclamefilmje voor de Chinese markt, waarin de Chinezen zien hoe groot, lang en blakend Nederlanders zijn. Dankzij baby-, peuter- en opvoedmelk van eigen bodem, is de suggestie.

Sinds kort zijn Chinese zuivelfabrieken onderworpen aan de strenge regels die ook gelden voor farmaceutische fabrieken. Een serieuze concurrent voor Nederlandse zuivelaars zullen ze echter niet worden, meent Van der Meer. „China heeft niet genoeg grondstoffen. Ze blijven ons nodig hebben. Nederland staat zeer hoog aangeschreven.”

In de Heerenveense fabriek wordt niet alleen koeienmelk maar ook geitenmelk verwerkt. Het bedrijf heeft 23 aangesloten geitenhouders, die gezamenlijk voor 30 miljoen kilo onder contract staan. Van der Meer werkt toe naar een verdubbeling. Vooral bedoeld voor de Aziatische markt, waar veel mensen allergisch zijn voor koemelk. Er lijken genoeg geiten in Nederland om die wens te verwezenlijken: de geitenmelkplas is 250 miljoen kilo groot.

De koemelk betreft Ausnutria nu nog van de tussenhandel en van partijen die soms over hebben, zoals FrieslandCampina. Maar als in 2015 de melkquotering verdwijnt, wendt het bedrijf zich wellicht rechtstreeks tot de boeren. „We sluiten niks uit.”

Heldere strategie bij zuivelaars

***A-ware* integreert met kaas achterwaarts, DOC voorwaarts en Friesland-Campina wil vooral geld verdienen waar economieën bloeien en bevolkingen groeien.**

AAN DIRK VAN DER MEULEN

Wat is de beste zuivelstrategie voor de boer? Het was eigenlijk een onmogelijke vraag waarmee Sjoerd Galema, commissaris van *Friesland-Campina*, Arjan Schimmel voorzitter van *DOC Kaas* en Klaas de Jong, directielid van toekomstig kaasproducent *A-ware* opgezadeld werden, woensdagavond in Joure.

Ze namen deel aan een symposium voorafgaand aan de Agrarische Schouw, die vandaag met ruim 150 standhouders plaatsvindt in het park Heremastate. Alle drie zijn ze gebonden aan de mogelijkheden en beperkingen van hun bedrijf. Dus beperkten de sprekers zich tot de beste strategie voor hun eigen melkveehouders. En die is helder en duidelijk, zo bleek.

Sjoerd Galema: Melkprijs kan en moet hoger

Zo zet *Friesland-Campina* vooral in op groei in de lucratieve marktsegmenten (zuiveldranken, merkkazen, babyvoeding) in landen met een bloeiende economie en een groeiende bevolking. Die strategie werpt zijn vruchten af, want de melkprijs van *Friesland-Campina* valt in de eerste helft van dit jaar jaar 3 cent per kilo hoger uit dan de concurrentie in West-Europa. Toch moet en kan de melkprijs hoger, zo hield een melkveehouder Galema voor die dat ook beaamde. „Ons concern heeft nog veel meer potentie en die moeten we de komende jaren benutten.”

Door die relatief hoge melkprijs van *Friesland-Campina*, moet de nummer twee in de Nederlandse zuivel, *DOC Kaas* zijn strategie aanpassen. In plaats van het kostprijsleiderschap in kaas, gaat de Drentse zuivelcoöperatie nu voor een sterke positie in de totale kaasketen. „De marges voor de tussenhandel houden we nu zelf”, aldus Schimmel. „Op die manier hopen we de achterstand op *Friesland-Campina* ongedaan te maken.”

DOC Kaas voelt de hete adem in de nek van *A-ware*, dat eind 2014 een gloednieuwe kaasfabriek in Heerenveen in gebruik hoopt te nemen. Om melkveehouders te lokken, biedt *A-ware* een melkprijs die 1 cent per kilo hoger ligt dan die van *DOC*. Vooral in Friesland heeft dat geleid tot een aantal opzeggingen, verklaarde Schimmel, die onthulde dat *A-ware* in eerste instantie een samenwerking wilde aangaan met *DOC* op het zuivelpark in Hoogeveen.

Klaas de Jong legde uit dat *A-ware*, dat nu ongeveer een derde van de Nederlandse kaas verhandelt, wel een eigen kaasfabriek moest bouwen, omdat zuivelcoöperaties de tussenhandel steeds meer uitschakelen. „Omdat zij voorwaarts integreren moeten wij dat achterwaarts doen.”

De strategie van *A-ware* is verder om per land met een supermarktketen relaties aan te gaan. „Dan kun je goede afspraken maken over de winstverdeling en een goede relaties opbouwen. Zij gaan niet vreemd en wij ook niet.”

Vliegende doorstart Katshaar

Zuivelfabriek 30 uur na bankroet verder onder A-ware

COEVORDEN. Katshaar Zuivel uit Coevorden heeft vanuit een faillissement een vliegende doorstart gemaakt. Het bedrijf ging donderdag onderuit en pakweg 30 uur later kwam het onder de vleugels van kaashandelsbedrijf A-ware Food Group.

Snelheid was geboden, stelt curator Jan van Burg van De Haan Advocaten uit Assen. „Het is dagvers, retailers rekenen op hun producten en de melkveehouders moeten ergens heen met hun melk”, aldus de curator.

Katshaar heeft een turbulente periode achter de rug. Vorig jaar raakte het zuivelbedrijf, dat jaarlijks 80 tot 100 miljoen liter melk verwerkt en daarmee 1 procent¹ van de Nederlandse markt bezit, al in problemen. Er moest melk bijgekocht worden op de spotmarkt en de hoge prijs daarvan kon niet doorberekend worden aan de afnemers.

„In die tijd ontstonden de problemen al”, zegt de curator. Het particuliere Katshaar Zuivel verkeerde al bijna een jaar in financiële problemen door ongunstige contracten voor de aankoop van melk, verklaart de curator. Hij tekent wel aan dat er door hem meer naar een doorstart is gekeken dan naar de oorzaken van het bankroet: „Alle ins en outs ken ik ook nog niet.”

Voor *NoorderlandMelk* was de gang van zaken begin dit jaar aanleiding om Katshaar over te nemen van de gebroeders Streutker om de eigen melkafzet veilig te stellen. *NoorderlandMelk* is een leveranciersvereniging van circa 170 melkveehouders, die zo'n 50 miljoen kilo verkocht aan het bedrijf in Coevorden.

De overname door *NoorderlandMelk* bood echter geen soelaas. Daarop werd donderdag het faillissement gesproken. Een dag later al was de overname door *A-ware* beklonken. Het zuivelbedrijf uit Coevorden verwerkt circa 80 miljoen kilo melk tot diverse soorten yoghurt, drinkyoghurt, consumptiemelk en slagroom. Belangrijke afnemers zijn onder meer Albert Heijn, Lidl en enkele supermarkten in Duitsland. De omzet bedraagt circa 50 miljoen euro.

A-ware (omzet 1,1 miljard euro) is met deze overname eerder zuivelproducent geworden dan verwacht. Het bedrijf bouwt momenteel een kaasfabriek bij Heerenveen waar eind volgend jaar de eerste kilo's melk verwerkt zullen worden. A-ware, met de hoofdzetel in Lopik, streeft ernaar om de werkgelegenheid voor de vijftig medewerkers van Katshaar te behouden.

Dat A-ware het failliete Katshaar inlijft is logisch, omdat *A-ware* en *NoorderlandMelk* sinds kort partners zijn. *NoorderlandMelk* wordt de belangrijkste leverancier van melk voor de nieuwe kaasfabriek van *A-ware* in Heerenveen. *A-ware* heeft er daarom belang bij dat veehouders *NoorderlandMelk* niet de rug toekeren door de perikelen bij Katshaar. (DvhN)

¹ Stond 10% (ZHN.)

OPINIE MESTQUOTUM

Vrees voor wildgroei megastal onterecht door mestplafond

- Melkproductie zal niet explosief stijgen als melkquotum in 2015 verdwijnt
- Strengere mestwetgeving legt plafond

Door Dirk Strijker²

Waar de milieubeweging vreest voor een wildgroei aan megastallen en een drastische toename van de intensieve veehouderij, wil ik wijzen op de hoge kosten die boeren moeten maken om overtollige mest kwijt te raken. De melkproductie zal daardoor hooguit met 20 procent stijgen.

De nieuwe stallen die de laatste jaren in het landschap verrijzen, zijn niet de voorbode van een melkvee-explosie, maar de laatste voorbereidingen van boeren op de nieuwe situatie.

Een van de waarborgen tegen een te grote melkproductie was sinds jaar en dag het Europese melkquotum. Dat voorkwam prijsoorlogen en het ontstaan van een Europese melkplas. Maar sinds 2005 is duidelijk dat het quotum, dat feitelijk het aantal koeien heeft bepaald, wordt afgeschaft in 2015. Boeren zouden vanaf dat jaar dus onbeperkt melk kunnen produceren, en nog tegen een goede prijs ook, ware het niet dat boeren slechts een beperkte hoeveelheid mest kunnen uitrijden per hectare grond.

Het mestquotum is een hard plafond. Het Nederlandse mestquotum is vooral ingegeven door de enorme mestproductie bij de intensieve veehouderij in Brabant en Gelderland, maar uiteindelijk ingevoerd als een nationale regeling. Dit betekent dat ook in regio's waar strikt genomen best wat mest bij kan, zoals het Noorden, dezelfde strenge regels gelden. Boeren willen de landelijke werking van de regeling graag terugdraaien, maar dat zie ik er niet van komen. En hoewel er aardig verdiend wordt in de melkveehouderij, zijn de marges ook weer niet zo groot dat het voor boeren financieel voordelig is om overtollige mest te laten verwerken.

Een van de veronderstelde chique manieren om van overtollige mest af te komen, is de biovergister. Ik verwacht niet dat die oplossing boeren soelaas biedt. Er zijn plannen genoeg voor biovergisters, maar een groot deel daarvan komt niet door de vergunningenprocedure heen.

En dat is maar goed ook. Er zijn omwonenden die bezwaar maken, er zijn natuurregels die de bouw verhinderen of bestemmingsplannen waar de vergisters niet aan kunnen voldoen. Vergisters zijn eigenlijk alleen rendabel als ze in de buurt van de boerderij staan. Je kunt geen batterij biovergisters ver buiten een landbouwgebied neerzetten, want de transportkosten zijn hoog. Daarom is transport van mest naar het buitenland nauwelijks aan de orde.

Een andere manier om overtollige mest uit te rijden, is natuurlijk naar een naburig akkerbouwbedrijf. Maar ook die weg biedt slechts beperkte mogelijkheden. De controle op fraude bij transporten van boer naar boer is streng en het is economisch niet aantrekkelijk om speciaal voor dat doel een nabijgelegen akkerbouwbedrijf over te nemen. De enige manier voor een boer om aan meer mestquotum te komen, is het overnemen van andere veehouders. Dat gebeurt ook wel. Je hebt boeren die ambitie hebben. Zij maken hun bedrijf klaar voor de nieu-

2 Prof. Dr. Dirk Strijker (1953) is bijzonder hoogleraar Plattelandsontwikkeling aan de Rijksuniversiteit Groningen.

we situatie. Daarom zie je nu ook veel nieuwe en grotere stallen. Maar dat is een proces dat langzamerhand voltooid is.

Dat de melkproductie toch zal toenemen, heeft te maken met de verschuiving van varkens en pluimvee (inclusief mestquota) naar de melkveestapel, omdat daar meer brood in zit. Maar daar zal het ook bij blijven. De staatssecretaris dreigt met een quotum voor het aantal dieren dat een boer mag hebben, als er niet voldoende plaatsingsruimte voor mest is. Ook in dat geval is er een limiet aan de uitbreiding van de melkveehouderij. De gigastallen voor duizenden koeien waarvoor gevreesd wordt, komen er niet of nauwelijks.³

Dagblad vh Noorden 2013-10-26

'Aantal koeien doet niet ter zake voor het welzijn ervan'

ACHTERGROND MEGASTAL IN DALEN⁴

Maatschap reageert op argumenten tegenstanders grote veehouderijen

Door Gerton Albers

Dalen Opvallend in de discussie rond de megastal voor koeien in Dalen waren de lovende woorden van Coevorder raadsleden die de melkveehouderij van *Maatschap Vroege* hebben bezocht. Zelfs de immer kritische PAC-fractie noemde het huidige bedrijf ronduit 'schitte-rend'. Vijfhonderd melkkoeien staan daar nu op stal. Dat aantal wordt met de bouw van een nieuwe schuur verdubbeld. In totaal krijgt de maatschap zelfs vergunning voor bijna 1900 koeien, maar in dat aantal worden ook bijvoorbeeld de kalveren meegeteld. Met duizend melkkoeien is de maatschap straks de grootste melkveehouderij van Drenthe. Dat de PvdA in Coevorden vreest voor eindeloze maïsvlaktes en D66 vindt dat het bedrijf eigenlijk op een industrieterrein thuishoort, de *vier broers en twee neven* in de maatschap nemen elk argument serieus. Ze zijn bereid aan iedereen die maar wil uit te leggen wat ze doen aan de Burgemeester ten Holteweg. Misverstanden wegnemen, zouden Aart en Wilco Vroege het kunnen noemen. De top 5 en hun reactie erop:

1. Dierenwelzijn

Aart en Wilco Vroege: „Honderd of duizend koeien, het aantal doet niet terzake voor het welzijn ervan. Boeren zijn zuinig op iedere koe. Het is hun kapitaal. De eerste twee jaar kost een koe alleen maar geld, dus daar wil je wel zuinig op zijn. Ook in economisch opzicht is dat van belang: een koe die zich prettig voelt, geeft eenvoudigweg meer melk. Met de komst van de ligboxstallen is er veel verbeterd. Stonden koeien tot in de jaren tachtig aan een paal in een benauwde stal, tegenwoordig hebben ze meer ruimte, een zacht ligbed van stro en een prettiger leefklimaat omdat het plafond van nieuwe stallen veel hoger is. Daardoor wordt het niet snel te warm in de stal.”

2. Koeien horen thuis in de wei

„Dat is iets typisch Nederlands, want in vrijwel alle landen om ons heen staan melkkoeien gewoon altijd op stal. Al was het alleen maar vanwege de temperatuur, want vanaf 18 graden kunnen koeien al last krijgen van hittestress. Ze staan niet graag in de zon. Ook krijgen koeien

³ Zet er een goede fles wijn op dat dit over zeg.....10 – 15 jaar, toch niet blijkt te kloppen (ZHN.)

⁴ Dit is een reactie op meerdere protesten uit de omgeving n.a.v. het plan voor uitbreiding van Maatschap Vroege naar een bedrijf met 1000 Koeien. Enkele dagen later – DvhN 2013-13-31- verslag van goedkeuring door de meerderheid van de Coevorder gemeenteraad. (tegen D66, PAC en één lid van de PvdA) (ZHN.)

in de wei eerder last van ontstekingen, aan de uiers bijvoorbeeld. De hoeven en poten zijn vaak besmeurd met modder. Overigens blijven de koeien niet per definitie bij ons binnen. Droge koeien, dat zijn de koeien die gedurende zeven weken geen melk geven, kunnen sowieso naar buiten.”

3. Niet naar buiten? Dan naar het industrieterrein

„Koeien horen niet thuis tussen metaalbedrijven, betonproducenten en hondenbrokfabrikanten. Het gaat niet alleen om het bedrijf zelf, maar ook om de omliggende landerijen. Die zijn er niet op industrieterreinen. Wij willen onze gronden om maïs en weidegras te verbouwen zo dicht mogelijk bij de melkveehouderij hebben. Al was het maar omdat je dan niet telkens met zwaar materieel hoeft af- en aan te rijden, dwars door de dorpen heen. Er is wel eens geopperd om van onze veehouderij en de varkensschuur van onze buurman een agrarisch bedrijventerrein te maken. Prima, maar het verschil is er dan alleen op papier.”

4. Eindeloze maïsvlaktes

„Het aantal koeien in Nederland ligt vanwege het mestquotum al jaren op hetzelfde niveau. Dus of er nu maïs wordt verbouwd voor onze koeien of voor die van een andere boer maakt niet uit. Overigens is de afgelopen jaren de meeste maïs verdwenen in biovergisters. Wij hebben dit voorjaar de stilgelegde biovergister in Coevorden overgenomen, maar het ging ons vooral om de landerijen die erbij horen. Het gaat slecht met biovergisters, vanwege de hoge maïsprijs en de lage prijs die wordt betaald voor stroom. Zoals het er nu naar uitziet wordt de vergister niet meer in bedrijf genomen. Op vrijwel alle landerijen van de biovergister werd tot dit jaar maïs verbouwd, zo'n 45 hectare. Wij hebben dat teruggebracht tot de helft, want we verbouwen nu ook bieten. Volgend jaar wellicht enkel aardappelen, dus de suggestie van eindeloze maïsvlaktes klopt niet.”

5. Volksgezondheid

Onder meer vanwege de uitbraak van mond- en klauwzeer kregen grote veebedrijven in het verleden het zwaar te verduren. „Wij hebben een gesloten systeem. Dat wil zeggen dat wij geen koeien aankopen van anderen, om zo de kans op het overdragen van virussen zo veel mogelijk tegen te gaan. De uitbreiding van vijfhonderd naar duizend koeien zal geleidelijk gaan. Daar gaan jaren overheen. Overigens werken we zo weinig mogelijk met antibiotica. We handelen liever preventief, door de koeien in te enten.”

De Volkskrant 2013-11-09

Afschaffing melkquotum leidt tot explosieve groei in sector

door Gerard Reijn

Nederlandse melkveehouders bouwen in de aanloop naar de afschaffing van melkquota in hoog tempo stallen bij. Ook fokken ze meer koeien. Daardoor groeit de melkproductie dit jaar al met bijna 4 procent. Dat zal leiden tot een recordboete van 150 miljoen euro wegens het overschrijden van de melkquota, maar de boeren malen daar niet om nu de melkprijs zo hoog is.

De productie van melk in Europa verschuift van zuidoost naar noordwest. De melkveehouderij gaat in landen als Roemenië en Bulgarije in hoog tempo achteruit: minder dan de helft van het melkquotum wordt daar nog gebruikt.

Het is de afschaffing van de in 1983 geïntroduceerde melkquota, per 1 april 2015, die tot de extra melkproductie leidt. De efficiëntste veehouders kunnen uitbreiden en groeien. De melkproductie zal zich concentreren in een gebied van Bretagne tot Jutland. Ook Ierland en Noord-Italië gaan meer produceren. De sterkste stijging, 24 procent, verwacht de Europese Commissie in Nederland, Noordwest-Duitsland en Denemarken. De coöperatie Friesland-Campina rekent de komende zes jaar op een groei van 20 procent.

Gespecialiseerde stallenbouwers

Melkveehouders investeren al in de komende groei. In Friesland en Overijssel behoren gespecialiseerde stallenbouwers tot de weinige aannemers die het druk hebben. In Dalen bij Coevorden gaat een veehouder stallen bouwen om uit te breiden tot 1.900 dieren, waarvan 1.000 melkkoeien.

De Duitse melkveehouders zijn nog actiever. Volgens Dieter Mirbach van de Europese melkveehoudersorganisatie EDF hebben de laatste twee jaar alleen al in het gebied rond Cuxhaven (bij Bremerhaven) 45 boeren bouwvergunningen aangevraagd voor stallen van vijfhonderd koeien of meer.

Duitse boeren hebben minder last van beperkingen dan de Nederlandse, zegt Mirbach. 'In Nederland zijn er regels tegen de bouw van megastallen, in Duitsland niet. Wel telt mee dat een stal met meer dan zeshonderd koeien geldt als industriële onderneming. Maar dat heeft weinig nadelen voor de boer.' Ook mest is in Duitsland een kleiner probleem dan in Nederland.

Milieuorganisaties vrezen dat naast de melkproductie ook de mestproductie na 2015 geweldig toeneemt. Volgens de boeren is er geen reden voor angst. Er is al strenge mestwetgeving. Overtreding daarvan is een economisch delict, met een maximumstraf van 6 jaar

Leeuwarder Courant 2013-11-13

Dagstelling: Hoge melkprijs, geen subsidie

Melkveehouders ontvangen dit jaar een topmelkprijs. Toch blijven ze ook nog de jaarlijkse inkomstenstoelag uit Brussel ontvangen. De stelling: Bij hoge landbouwprijzen kan de boerenstand wel zonder gemeenschapsgeld.

AAN DIRK VAN DER MEULEN

Op iedere eerste maandag van de maand is het tegenwoordig feest voor de melkveehouders van Friesland-Campina. Het grootste zuivelconcern van Nederland, waarbij zo'n 80 procent van de melkveehouders aangesloten is, maakt op die dag de melkprijs bekend die het die maand gegarandeerd uitkeert. De afgelopen acht maanden was sprake van een spectaculaire stijging van 34 cent per kilo melk in maart tot 44 cent in november. Als de voortekenen niet bedriegen komen de gemiddelde garantieprijs dit jaar uit op gemiddeld 39,5 cent. Inclusief een nabetaling van naar verwachting 3 cent, beuren melkveehouders een historische hoge melkprijs van 42,5 cent. Dat is beduidend meer dan de 36,24 cent van vorig jaar en de 38,77 cent van het recordjaar 2011.

Het gemiddelde melkveebedrijf beurt dit jaar ruim €43.00 meer melkgeld dan in 2012. Daar bovenop komt ook nog eens de inkomstenstoelag die melkveehouders ontvangen vanuit Brussel. Voor ditzelfde gemiddelde melkveebedrijf betekent dat een slordige €27.500.

Grote melkveebedrijven beuren meer, kleine melkveebedrijven minder. Een bedrag waar menig gezin in Nederland jaarlijks van moet rondkomen.

Bovenstaande rekensom is ook te maken voor de akkerbouw. Ook in deze sector was de afgelopen jaren sprake van prima prijzen. Toch bleef de inkomstenstoeslag intact met die kanttekening dat die vooral uitgekeerd wordt aan telers van graan en aardappelzetmeel.

Waarom zoveel gemeenschapsgeld geld uitkeren, terwijl boeren dit jaar prima zonder (zouden moeten) kunnen? Dat het om veel gemeenschapsgeld gaat is een feit. De Nederlandse landbouw ontvangt zo'n €830 miljoen. Dat wordt in het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid voor Nederland wat afgebouwd, maar toch: in 2019 is er altijd nog zo'n €730 miljoen te verdelen.

Het merendeel van dit geld komt terecht bij melkveehouders, akkerbouwers en kalverhouders. Glastuinders, varkens- en kippenboeren ontvangen geen toeslag.

Deze bijna €1 miljard had het kabinet-Rutte-2 graag ingeboekt om de lasten voor de burgers wat te verlichten in deze barre economische tijden.

Boerenorganisaties zullen tegenwerpen dat de inkomstenstoeslagen een compensatie zijn voor het afbouwen van de marktondersteuning waarbij invoerheffingen en interventieprijzen zijn verlaagd. Dat mag zo zijn, maar het blijft een ongemakkelijk gevoel dat de subsidiekraan ook bij piekprijzen gewoon open blijft staan. Als duurzame energie goedkoper is dan fossiele energie, schaffen we de subsidie op zonnepanelen en windmolens toch ook af?

Daarmee is niet gezegd dat boerensubsidies helemaal afgeschaft kunnen worden. Agrarische markten, vooral die voor de grondgebonden sectoren, hebben nu eenmaal hun eigen dynamiek. Voor onze voedselvoorziening is het van levensbelang, letterlijk, dat er voor boeren de wetenschap is dat ze financiële steun krijgen in barre tijden. Zoals in 2009 toen Friesland-Campina niet meer dan 27,3 cent per kilo melk kon uitkeren en de boeren van DOC Kaas het met nog minder moesten doen.

Het handhaven van de inkomstenstoeslag zou bij hoge voedselprijzen nog wel te verdedigen zijn als de boerenstand daadwerkelijk de vergroening oppakt zoals Europees Landbouwcommissaris Dacian Ciolos die in eerste instantie voorstelde: 7 procent van het landbouwareaal zou een ecologische functie moeten krijgen ter verrijking van natuur en landschap. Daar is echter door de boerenlobby al zoveel van afgeknabbeld, dat van een vergroening eigenlijk geen sprake meer is.

Leeuwarder Courant 2013-11-23

A-ware nu al van plan meer kaas te maken in Heerenveen

AAN DIRK VAN DER MEULEN

HEERENVEEN - Eind volgend jaar vloeit pas de eerste melk in de kaasbak, maar nu al gaat A-ware Food fors uitbreiden in Heerenveen.

In plaats van de beoogde 750 miljoen kilo melk, heeft het familiebedrijf besloten om 950 miljoen liter melk te verwerken. Daarom is A-ware deze week een tweede wervingscampagne begonnen onder melkveehouders voor de levering van die extra 200 miljoen kilo melk.

Dit betekent dat het bedrijf, dat nu alleen nog handelt in kaas, contracten moet afsluiten met circa 250 melkveehouders. A-ware biedt de boeren een melkprijs die tot 1 cent per kilo hoger ligt dan die van de concurrerende kaascoöperatie DOC in Hoogeveen.

Aanleiding voor de uitbreiding is de toenemende vraag naar Nederlandse kwaliteitskaas, aldus directie lid Klaas de Jong uit Gorredijk. A-ware levert de wei, die vrijkomt bij de kaasproductie, aan Fonterrea. Het Nieuw-Zeelandse zuivelconcern bouwt een zuivelingrediëntenfabriek naast de kaasfabriek.

Voor de uitbreiding hoeft A-ware de vergunning niet aan te passen. De huidige vergunning biedt de mogelijkheid om te groeien tot in ieder geval 1,7 miljard kilo melk. Naast kaas, mogen er ook melkpoeders en room geproduceerd worden.

Leeuwarder Courant 2013-11-26

Marc Ligthart nieuwe topman DOC

HOOGVEEEN - Marc Ligthart (54) wordt per 1 maart 2014 de nieuwe algemeen directeur van DOC Kaas in Hoogeveen. Hij volgt Jannes Oosterveld op die dertien jaar jaar leiding gaf aan DOC en binnenkort met pensioen gaat. Ligthart was onder meer werkzaam voor het toenmalige *Friesland Foods* en *Arla Foods* in Nederland. Hij moet opboksen tegen kaasproducent *A-ware* die een nieuwe fabriek bouwt in Heerenveen. Dit bedrijf zoekt de concurrentie met DOC door boeren een gegarandeerd hogere melkprijs uit te keren dan die van de Drentse zuivelcoöperatie. DOC telt 1200 leden melkveehouders en verwerkt jaarlijks 1 miljard kilo melk tot kaas. De omzet bedraagt circa €450 miljoen.

Leeuwarder Courant 2013-12-07

Werklozen naar zuivelfabriek Ausnutria Hyproca

HEERENVEEN. De nog in aanbouw zijnde zuivelfabriek *Ausnutria Hyproca* in Heerenveen houdt nu al 36 werkzoekenden uit de regio van de straat. De grootste groep, 22 mensen, gaat met behoud van uitkering een opleiding van vier maanden volgen bij *Lypack* in Leeuwarden. Daarna is er zicht op loondienst bij *Ausnutria*. Het andere deel krijgt een avondopleiding en komt ook uiterlijk in april in dienst. Het bedrijf werkt in de werving en opleiding samen met de gemeenten, het Friesland College en het UWV.

Melkveehouderij wordt een stuk uitdagender

REPORTAGE MELKQUOTUM

Opheffing melkquotum biedt kansen aan Groninger melkveehouderij

Door Mannus van der Laan

OOSTERWIJTWERD. Voor de melkveehouderij van Garmt Tiesen (72) uit Leermens was het een grote gebeurtenis. In 1984 stelde de Europese Unie een melkquotum in. Hij had 55 koeien die 300.000 liter melk per jaar gaven. Dat was 60.000 liter te veel. Hij moest van stel op sprong 20 procent inleveren. „De consequentie was dat ik van grasland bouwland moest maken. Ik heb eerst tarwe verbouwd en daarna land verhuurd voor het telen van aardappelen. Zo ging dat toen.”

Tiesen is al lang met pensioen. Hij heeft zijn bedrijf verkocht, maar is nog steeds nieuwsgierig naar het wel en wee van de melkveehouderij. Gisteravond kwam hij aan zijn trekken tijdens een debat in Eetcafé de Boerderij in Oosterwijtwerd over de melkveehouderij, in het licht van het opheffen van het melkquotum op 1 april 2015. Dat het leeft bleek uit de overweldigende opkomst.

Het opheffen van het melkquotum na meer dan 30 jaar is problematischer dan het lijkt, meent Wim Thus van de Rabobank. „We hebben een te rooskleurig beeld van het oplossen van het mestoverschot. Sommige bedrijven zijn veel te snel gegroeid en denken dat 1 april 2014 Bevrijdingsdag is.”

Toon van Hoof van LTO is optimistischer. Volgens hem staat de melkveehouderij aan de vooravond van een definitieve oplossing. Zelf afkomstig uit Brabant redeneerde hij dat Groningen door de aanwezigheid van veel akkerbouwgronden in een 'gelukkige positie' zit om mest in de nabije omgeving te verwerken.

Over een ding waren de sprekers het eens. De groei in de melkveehouderij moet zich niet zo onstuimig voltrekken als de pluimveehouderij en varkenssector in Brabant de afgelopen decennia. Van Hoof: „Die hebben de binding met de samenleving volledig verloren.”

Dat was koren op de molen van kunstschilder Henk Helmantel uit Westeremden, die zich als zoon van een kweker verbonden voelt met landbouw en veeteelt. „Een boer moet niet alleen oog hebben voor productiecijfers en economische opbrengst. Hij moet rekening houden met de menselijke maat.”

Helmantel legde een relatie met de aardbevingen in het gebied. „Door het winnen van gas hebben we de natuur getart. Dat moeten boeren niet doen. Ze moet blijven beseffen dat een koe een levend wezen is.”

Het opheffen van het melkquotum biedt nieuwe kansen. De sector heeft 30 jaar lang in de greep gezeten van de quotering. Van Hoof: „Dat heeft veel geld gekost. Het is nu tijd om een inhaalslag te maken. Voor sommige bedrijven is dat moeilijk, omdat ze een financieringslast uit het verleden moeten dragen. Maar de melkveehouderij wordt veel uitdagender.”

Dat meent ook Garmt Tiesen. Dat het quotum wordt losgelaten, vindt hij „bevorderlijk voor de concurrentiepositie van Nederland”. „Ja, en het is ook goed voor de Groninger boeren.”

Geen topinkomen melkveehouders ondanks hoge melkprijs Hoge voerprijs, dure stallen en superheffing drukken winst

Door Aan Dirk van der Meulen

DEN HAAG.- Melkveehouders mogen dit jaar een recordmelkprijs ontvangen, van een recordinkomen is geen sprake.

Het gemiddelde arbeidsinkomen in de melkveehouderij komt dit jaar uit op 40.000 euro, tegen 22.000 euro in 2012. Het gezinsinkomen bedraagt zo'n 60.000 euro, omdat op het gemiddelde melkveebedrijf zo'n 1,5 arbeidskrachten (met jaarlijks 2000 arbeidsuren) actief zijn.

Velen hadden voorzien dat de melkveehouderij dit jaar een veel grotere klapper zou maken. De hoge (kracht)voerprijs verstoort dit feestje, zo maakte het *Landbouw Economisch Instituut* woensdag bekend bij de jaarlijkse presentatie van de inkomens in de land- en tuinbouw. Vorig jaar mogen de grondstofprijzen (soja, tarwe en maïs) fors zijn gestegen en dit jaar gedaald, per saldo lag de voerprijs dit jaar toch nog hoger dan in 2012. Andere aspecten die het melkveehouderinkomen drukten, zijn de hoge financieringslasten voor de bouw van nieuwe stallen en de dreigende superheffing. Het LEI voorziet een gemiddelde boete van zo 'n 8000 euro per bedrijf, doordat melkveehouders vanwege de hoge melkprijs ruim (6 procent) boven hun quotum melken. Voor dit jaar zijn de LEI-economen optimistischer: de melkprijs blijft op een hoog niveau en de voerprijs zal lager uitvallen.

Het arbeidsinkomen in de akkerbouw ligt met 78.000 euro bijna twee keer hoger dan in de melkveehouderij en bij de zetmeelaardappeltelers in de Veenkoloniën ruim (95.000 euro) twee keer hoger. Toch moesten de akkerbouwers een inkomensdaling incasseren ten opzichte van het topjaar 2012. Dat kwam door iets lagere prijzen voor suiker, granen en consumptie-aardappelen.

Opvallend is dat dit jaar het aantal melkveehouders en akkerbouwers nauwelijks is gedaald. In de akkerbouw is dat te danken aan de hoge inkomens sinds 2010 en in de melkveehouderij aan de gunstige vooruitzichten en de afschaffing van de melkquotering. Boeren die wilden stoppen, deden dat een paar jaar geleden al, toen het melkquotum nog enige waarde had.

De winnaars van vorig jaar waren de grote verliezers van dit jaar: de legghennhouders. Ze zagen door de lage eiprijs het inkomen kelderen van 104.000 euro positief naar 103.000 euro negatief. De *Nederlandse Vakbond van Pluimveehouders* drong vorige week aan op steunmaatregelen voor de sector.

In de glastuinbouw is het beeld zeer divers: de groentebedrijven boerden negatief vooral door de lage tomatenprijs, terwijl de pot- en perkplantentelers met 75.000 euro niet te klagen hadden.